

Mellem nærhed og distance i partcipatorisk praksisforskning

– metodologiske refleksioner over fælles vidensproduktion med brugere

Liesanth Yde Nirmalarajan
Ph.d.-studerende ved Institut for Sociologi
og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet samt
Adjunkt ved VIA University College
lin@socsci.aau.dk

Resume

Artiklen diskuterer nærhed og distance i forholdet mellem undersøgeren, og det der undersøges. Grundlaget er et empirisk eksempel fra en logbog udarbejdet i et partcipatorisk praksisforskningsprojekt. Artiklens relevans udspringer af udviklinger inden for praksisforskning med øget fokus på involveringen af brugere i udsatte positioner. Der kan være store forskelle i sociale baggrunde mellem forskeren og brugerne i udsatte positioner, hvilket nødvendiggør refleksioner over dette forhold. Autoetnografi kan understøtte refleksioner over forskellene, ved at vende blikket indad mod forskeren og udad mod det, der undersøges. Ved at eksplicitere klasse- og kulturbaggrund og institutionelle forhold, som forskeren er indlejret i, opnås større mulighed for at reflektere over vidensproduktionens vægtninger, prioriteringer og tilsidesættelser.

Nøgleord: praksisforskning, refleksivitet, nærhed, distance, autoetnografi

Abstract

Between closeness and distance in Participatory Practice Research

– Methodological reflections of shared knowledge production with service users

This article discusses closeness and distance within relationships between the researcher and the investigated. Through an example from a logbook, the article highlights the evolving landscape of practice research with increased focus on the involvement of service users in vulnerable positions. Autoethnography supports reflections on differences between the researcher and service users, by directing the gaze towards the researcher and outward towards the subject being investigated. By explicitly addressing how the researcher's background is embedded in class and culture, and institutional contexts, a greater opportunity emerges to reflect on the weighting, prioritization, and omissions in the production of knowledge.

Keywords: practice research, reflexivity, closeness, distance, autoethnography

Artiklen kan findes på
<https://tidsskrift.dk/FPPU>
DOI: 10.7146/fppu.v7i2.141834

Hvis forskere ikke formår at reflektere tilstrækkeligt over egne positioner og perspektiver, er der risiko for at overtage andre personers klassificeringer

Indledning

I udviklingen af socialt arbejde og (social)pædagogiske indsatser er der aktuelt stort fokus på, at forskellige aktører bør samarbejde i praksis og i forskningen, hvilket har aktualiseret diskussioner af nærhed og distance i partcipatoriske forskningstilgange (Nielsen & Repstad 2013). Forskeren kan befinde sig i positioner imellem insider eller outsider (Headland et al. 1990) og have indefra eller udefra perspektiver (Cohen 2000). Når betegnelsen "forskere" anvendes i denne artikel, inkluderer dette også studerende, som foretager undersøgelser. Med inspiration fra Uggerhøj et al. (2018), har centrale elementer i dette partcipatoriske praksisforskningsprojekt været samarbejde, dialog og refleksion. Faciliteret gennem fremtidsværksteder (Jungk & Müllert 1991) var formålet om at involvere brugernes perspektiver i dialoger om projektets design, formål, metoder og analyse eks. gennem diskussion af formuleringen af forskningsspørgsmål og vægtningen af dem.

Projektets placering i praksisforskning skyldes en dobbelt interesse for at styrke involvering af familier i udsatte positioner i såvel empirisk arbejde som i forskningsproces. Praksisforskning kan producere viden tæt på praksis og brugernes perspektiver. Hvis forskere ikke formår at reflektere tilstrækkeligt over egne positioner og perspektiver, er der risiko for at overtage andre personers klassificeringer eller at klassificere tilfældigt baseret på subjektive relationer til feltet. Ifølge Bourdieu og Wacquant (1992: 44) kan det ubevidste projicere sig ind i feltet og forvride resultaterne. Det kan derfor være nødvendigt at deklarere egne positioner og perspektiver. Kvalitative forskere har en afgørende rolle i vidensproduktionen og ansvarlig for denne. Øget refleksion og eksplicitering medfører dobbelte implikationer, der placerer undersøgeren i nære eller distancerede positioner i forhold til det, der undersøges.

Formålet med denne artikel er at diskutere empiriske eksempler fra forskningens logbog gennem Bourdieus betragtninger om refleksivitet af forholdet mellem undersøgeren og det, der undersøges. I praksisforskningen diskuteres erkendelsesprocesser med udgangspunkt i behov for, at forskeren og forskningen udsættes for et dobbeltbrud gennem såvel deltagernes sunde fornuft og forskerens position. Brydninger sker ved systematiske undersøgelser af de "*utænkelige kategorier af tanker, der sætter grænserne for det tænkelige og forudbestemte sind*" (Bourdieu 1982: 10, i Andersen et al. 2020:65, egen oversættelse). Baseret på tidligere diskussioner af forskersubjektivitet, argumenterer jeg for at anvende autoetnografier (Ellis & Bochner 2000) til at reflektere over disse brydninger gennem systematisk undersøgelse. Autoetnografien kan understøtte ekspliciteringer af nogle af de tanker og positioner, som forskeren er formet af og samtidigt former.

Gennem et uddrag fra min logbog demonstreres det, hvordan mine erfaringer indenfor socialt og pædagogisk arbejde påvirker min måde at betragte brugere i udsatte positioner. Potentialet består i, at autoetnografi kan hjælpe med at identificere mine egne nære og distancerede positioner samt perspektiver på det, jeg undersøger. Dette potentiale er ikke kun relevant for mig, men også for andre forsker, der ønsker at benytte autoetnografien som tilgang. Relevansen af dette aspekt styrkes yderligere grundet udviklinger i praksisforskningen, der ifølge Uggerhøj & Wisti (2020) ønsker at involvere brugere mere centralt i forskningsprocessen. For det første er der behov for at reflektere over, om forskere ekskluderer disse grupper i forskningsplanlægningen (Rømer & Müller 2022). For det andet kræves refleksioner over forskersubjektivitet, fordi der kan være store forskelle i egen baggrund og dem man ønsker at undersøge. Udfordringerne kan opstå i forhold

til, hvordan viden vægtes, prioriteres eller tilsidesættes grundet disse forskelle.

Når jeg advokerer for autoetnografiens potentiale som et refleksionsværktøj i kvalitativ, partcipatorisk forskning, skyldes det den aktive betragtning af den situerede viden afhængig af involverede perspektiver (Andersen et al. 2020). Efter en præsentation af projektet, redegør jeg empirisk og teoretisk på baggrund af mine nære og distancerede erfaringspositioner med en af mine egne autoetnografier inspireret af Ellis og Bochner (2000). Herefter analyseres de metodiske udfordringer og efterrefleksioner over udvalgte implikationer af viden produceret i tæt samarbejde med familier i udsatte positioner og de professionelle omkring dem.

Projektets karakter

Baggrunden for artiklen består af erfaringer fra mit ph.d.-projekt, der startede i 2022. Projektets fokus er, hvordan familier i udsatte positioner oplever brugerinddragelse med udvalgte digitale teknologier i pædagogisk og socialt arbejde. Det kan fx være "Digital Post", chat-tjenester, digitale ansøgnings- eller selvbetjeningsplatforme og andre IT-systemer anvendt til pædagogiske indsatser (fx AULA eller Bosted). Øget digitalisering rejser diskussioner om inddragelsen i skriftlige materialer (fx underretninger, statusbeskrivelser og undersøgelser etc.) og kan udfordre både familier og socialarbejdere (Nirmalarajan & Høybye-Mortensen 2023). Nedenstående tabeller viser en oversigt over projektet og de foreløbige data.

Igennem dialoger blev fordele og ulemper afvejet i forhold til lydoptagelse af møderne med advisory boardet. Optagelser blev fravalgt som følge af bekymring for at det kunne hæmme og have kontraproduk-

tive konsekvenser for dialogen, som dokumenteret i studiet af Høgh et al. (2018). Med dialogerne som centrale for flere valg i projektet blev hensynet til transparens diskuteret. Supplerende til ovennævnte metoder, valgte jeg fra begyndelsen at udarbejde en logbog med egne noter fra disse dialoger.

Logbogen bidrog til at strukturere mine personlige og professionelle erfaringer og udfordringer med nærhed og distance på tværs af projektets empiriske arbejde. Gennem dialog med andre kvalitative forskere stod det klart, at logbogen er forenelig den autoetnografiske metode. Logbogen rummer mine refleksioner og identificeringer af egne positioner og perspektiver – såvel i konsensus og konflikt med brugernes eller de øvrige deltageres perspektiver. Denne form for autoetnografi kan betragtes som, det Bourdieu har defineret som, en *selvanalyse*. Her skærpes blikket for, hvorfra man udtaler sig og de asymmetrier, der er en konsekvens af forskellige sociale positioner (Svensson & Brandt 2023:43).

Autoetnografi til refleksion af nære og distancerede positioner

Ved at integrere autoetnografien i praksisforskning kan nære og distancerede positioner gøres eksplicite og berige viden indenfor socialt arbejde (Witkin 2022). Nielsen & Repstad (1993:21) fremhæver, at metodelitteraturen sjældent har fokus på betydning af at forske i eget felt, hvorfor insiderkundskaben kan (for-)blive implicit. Ellis et al. (2011:273) definerer autoetnografi som en tilgang til forskning og skrivning med sigte mod at beskrive og systematisk analysere (graphy) personlige erfaringer (auto) for at forstå kulturel erfaring (etno) med varierende strukturer. Ellis giver forskere større selvstændighed til at definere, hvad der undersøges, og hvordan det beskrives, hvorved læsere får indsigt i det naturlige kaos, forfatteren befinder

Tabel 1: Oversigt over projektet

Formål og forskningsspørgsmål	At involvere familier i udsatte positioner og undersøge, hvordan de oplever brugerinddragelsen med udvalgte digitale teknologier i socialt arbejde.
Deltagere	Deltagerne har været unge, forældre, social- og borgerrådgivere, akademiske medarbejdere samt softwareudviklere.
Rekruttering	Rekrutteringen har primært fundet sted igennem civilsamfundsorganisationer, kommuner og private organisationer.

Tabel 2: Oversigt over foreløbig empiri

Metode	Formål
Dokumentstudie (N = 1031)	Studie af krydsfeltet mellem offentlige digitaliseringsstrategier og socialretlig lovgivning.
Fremtidsværksteder (5, N = 22)	At involvere familierne i forskningsprocessen og samtidigt interesse sig for, hvordan de oplever inddragelse i egen sag aktuelt.
Interviews (18, N = 22)	At involvere familiernes mere specifikke erfaringer.
Feltnoter fra dialogmøder med advisory board	At strukturere de forskellige inputs fra de involverede stakeholders.

sig i. Autoetnografier er ærlige, tankevækkende og følelsesmæssigt intense (implicite) førstepersonsfortællinger (Bochner & Ellis 2022), hvor forholdet mellem nære og distancerede positioner ekspliciteres. Ifølge Dam et. al (2019:14) kan autoetnografien indeholde potentialer til at reflektere over ubevidste erfaringer, tavs viden og kropsliggjorte erfaringer. Autoetnografien kan (formentlig) ikke ekspliciterer alt, men styrke forudsætningen for øget bevidsthed om forskellige positioner. "Forskeren eller undersøgeren vil med andre ord altid være positioneret i et »somewhere«, aldrig i et »nowhere«" (Dam et. al. 2019:23). Herved er det vanskeligt eller umuligt at indtage en neutral position og sætte sig selv uden for ligningen (Cohen 2000; Andersen et al. 2020; Dam et al. 2019).

I følgende uddrag af min logbog beskrives det, hvordan min position og erfaringer får betydning i min forskning. Uddraget omhandler udfordringer, der kan opstå i den kvalitative forsknings interesse for andres subjektivitet. Forskningsfeltet kan være præget af perspektiver om middel-/overklasse, hvidhed, maskulinitet eller "able-bodied", som modvirker bevidsthed om diskrimination og barrierer ved deltagelse i samfundet (Ellis et al. 2011:25). I lighed med Ellis' fokus (2004), peger uddraget af logbogen på, hvordan magt på forskellige niveauer konstruerer kategorier og får betydning for det personlige narrativ. Uddraget sætter krop og ansigt på det oftest kontekstløse forskersubjekt gennem en efterrefleksion skrevet på en tankstation på hjemturen fra København til Aarhus – kort efter et fremtidsværksted med forældre blev afholdt hjemme hos en deltager.

Jeg har gennem en årrække arbejdet ved en kommune, en privat aktør og en interesseorganisation for børns rettigheder. I arbejdet har jeg mødt flere borgere, som har været genstand for mine beslutninger og vurderinger. Jeg er bekendt med sprogbrugen i og på tværs af de offentlige systemer, som typisk omkranser familier. I min undervisning og forskning interesserer jeg mig for brugernes perspektiv. Jeg prøver at systematisere mine tanker om netop denne interesse, men også de strukturelle uretfærdigheder, som relaterer sig til dette. Gennem min uddannelse og akademiske karriere har jeg opnået mulighed for at være forsker. Jeg er taknemmelig – men føler mig som en fragmenteret forsker. I vores kodeks for integritet i forskningen, er en central værdi at være ærlig. Men hvor meget skal og bør man dele med brugere, som har valgt at deltage i forskningsprojektet?

Jeg kommer til at tænke på, at flere deltagere under fremtidsværkstedets møde reagerede på min motivation og indignation med spørgsmål om, hvorvidt jeg selv har erfaringer med offentlige systemer. Allerede da de spurgte, tænkte jeg kortvarigt, at jeg netop lider af en sygdom, hvor undgåelsesadfærd er et symptom. Jeg tænkte derfor, det kunne udgøre en undskyldning for undgåelsen. Jeg har

svært ved at føle, hvad jeg føler og mistede næsten kontakten med deltagerne. Samtidig havde jeg netop bedt otte forældre om at fortælle, hvilke følelser de havde i forbindelse med at møde et system, som har anbragt deres børn uden samtykke. Jeg mærker mest lyst til at undgå spørgsmålet, men synes samtidig diskussionen om ærlighed er vigtig.

Jeg reflekterer over min historie med forældre, der har flygtningebaggrund, og mine vanskelige opvækstvilkår formentlig er for meget at fortælle. Jeg er selv lige ved at vænne mig til, at jeg i nogle af livets henseender har brug for det offentlige hjælp. Mens jeg skriver i logbogen på tankstationen, tikker en besked ind på min digitale post app. Brevet har fokus på en række pligter, men jeg skal selv kontakte kommunen, hvis jeg har brug råd og vejledning. Jeg skal registrere noget digitalt, da nogle af systemerne ikke kan tale sammen. Mine socialrådgivererfaringer kan faktisk bruges i forhold til mig selv. Jeg forskånes formentlig for at møde en tidligere kollega eller studerende denne gang med de digitale kommunikationsveje.

En af fædrene fra fremtidsværkstedet fortæller om at føle sig fremmedgjort. Deltagerne genkender følelsen og udtrykker en aversion imod min anvendelse af borgerbegrebet og kan bedre genkende sig som andenrangsborgere. Min tilbageholdenhed med at føle, relaterer sig ofte til denne fremmedgørelse som en minoritet i et majoritetssamfund. Jeg slår tanker hen på et par feministe, der har været et stillads gennem mit liv. Den ene, Judith Butler beskriver at selve livet bliver udelukket, når den 'rigtige' måde er bestemt på forhånd (2004:225). Den anden, Sarah Ahmed (2012), advokerer for nødvendigheden for fællesskabets bevidsthed, der kan overvinde uligheden i de institutionelle rum. Udfordringen er dog, at disse 'brick walls' oftest er mest synlige for de marginaliserede og usynlige for majoriteten, der forstår institutionerne som demokratiske.

Med Butler og Ahmed i tankerne, er det her strukturerne møder aktørerne: Familierne oplever at slå panden imod muren, fordi deres familieliv udfordrer den 'rigtige' forståelse og konfronterer de for majoriteten usynlige magtmekanismer. At opleve modstand og marginalisering er måske en præmis for de involverede familier. Jeg frygter, at min egen følelse af at være en fragmenteret forsker knytter sig an til disse strukturelle forhold, som gør det vanskeligt at leve et familieliv på tværs af kontekster, klasser og kategorier, hvis man erfaringer fra en marginaliseret position (Logbog, december 2022).

I ovenstående adresseres nære og distancerede positioner, som interagerer med hinanden som konsekvens af forskellige sociale positioner. Autoetnografien tjener til at demonstrere min ikke-neutrale position, mit "somewhere", som Dam et al. (2019) benævner det, netop er indlej-

ret i bestemte kulturer og verdensbilleder. Mine egne levede erfaringer indgår i relationelle dynamikker eller myriader af magt med viden produceret gennem forhandlinger i mødet med deltagerne. Uddraget viser også, hvordan forældrene positionerer mig som forsker. Sådanne refleksioner har ifølge Keyan et al. (2013:582) potentiale til at undersøge *systematisk* hvordan, forskeren indgår i ligningen, når viden produceres.

Dobbelte implikationer af nærhed og distance i forskningen

Med afsæt i uddraget analyserer jeg tre udvalgte udfordringer i relation til forskerpositionen, når brugere i udsatte positioner involveres i et partcipatorisk praksisforskningsprojekt.

1. Brugerspositioner som "nobodies" og "somebodies"

Den første udfordring er den styrkede involvering af brugere i diskussionen af praksis og forskning i socialt og pædagogisk arbejde. Projektet har dobbelt fokus på deres involvering i at udvikle viden *med* brugerne i stedet for at udvikle *til* dem. At vægte brugerperspektiver med denne dagsorden udfordrer ifølge Beresford & McLaughlin (2020) den konventionelle forskning. Intentionen var at få brugerne til at indtræde fra positioner fra "nobodies" til "somebodies" ved at give dem mulighed for at være konsulterende, medforskere og partnere. Jeg anvendte derfor en teoretisk model baseret på Arnsteins deltagelsesstige (1969:217) til at konkretisere brugerinddragelsen. Igennem dialog og forhandlinger med brugerne blev det konkretiseret, hvordan og hvorvidt involveringen skulle finde sted.

I praksisforskningsprojektet er brugernes og socialarbejdernes perspektiver relevante og nødvendige at undersøge i relation til hinanden (Andersen et al. 2020; Uggerhøj et al. 2018). Facilitering af dialoger og forhandlinger kan udvikle eller påvirke socialt arbejde og pædagogiske interventioner, som brugere i udsatte positioner oplever (Andersen et al. 2020; Beresford & McLaughlin 2020). Når brugernes viden anvendes som "expert by experience" (McLaughlin, 2009:1111, Beresford & McLaughlin 2020), har det med logbogen været gavnligt at reflektere over, hvordan samtidige epistemologier er på spil og undersøge, hvordan mine egne positioner er situerede. Tilhørsforhold til sociale strukturer og kategorier (race, klasse, køn etc.) kan synliggøres gennem autoetnografi (Ellis & Bochner; Scott 2022).

Min baggrund som socialrådgiver medførte oftest en distanceret position i begyndelsen af fremtidsværkstederne. I nogle tilfælde, blev jeg mødt med fjendtlighed, idet jeg blev opfattet som en repræsentant, der i højere grad var på systemets side i modsætning til at være på til brugernes side. Samtidigt havde det en signifikant betydning, at jeg har undervist og arbejdet indenfor socialt arbejde med fokus på brugerinddragelse. Dette gav en mere nær forskerposition, som deltagerne udviste håb og tiltro til.

Jeg tog udgangspunkt i en facilitering med de demokratiske værdier, der er gældende i praksisforskningen (Andersen et al. 2020), hvor deltagerne får mulighed for at være subjekter snarere end objekter i processen (Uggerhøj et al. 2018). Mine manglende refleksioner af forskersubjektiveringen medvirkede måske i nogle tilfælde som en katalysator for andetgørelse af brugerne (Julkunen & Rauhala 2013), for diskrimination eller epistemisk uretfærdighed (Burke & Newman 2020; Gillard et al. 2012).

Som eksempel kunne de involverede brugere erfare manglende tillid til velfærdsstaten eller kommune. Mine tidligere ansættelse i det offentlige gjorde mig om muligt blind på forholdet, at mange af familierne var genstand for ikke-frivillige undersøgelser og interventioner. Flere brugere fremhævede, at de oftest søgte hjælp andre steder end i kommunen som en konsekvens af manglende tillid, manglende bureaukratiske og digitale kompetencer (Nirmalarajan & Høybye-Mortensen 2023). Hjælpen blev søgt i fx civilsamfundsorganisationer, krisecentre eller private (facebook)grupper.

I en post-refleksiv proces anvendte jeg Bourdieus begreber om socio- og autoanalyse i min logbog til systematisk at undersøge min egen baggrund i forhold til mit genstandsfelt. Dette viste mig, hvordan jeg selv konstruerede forskningsobjekter eller levede videre med antagelser allerede defineret i forskning eller politikker som mit dokumentstudie af krydsfeltet mellem socialt arbejde og digitalisering med udsatte familier viste (Nirmalarajan & Høybye-Mortensen 2023). Jeg stræbte efter øget kritisk refleksion over, hvordan jeg konstruerede forskningsobjekter gennem min egen indlejring i verden, og hvordan dette farvede og forstyrrede mit udsyn. Udfordringen var, at jeg i min tilgang som forsker, havde svært ved at indleve mig i hverdagslivet udenfor academia. Forudsætningerne for at følge med i, hvordan brugerne tænkte blev derfor genstand for det Bourdieu (1977) kalder primitive eller overintellektualiseret tilgange fx i forbindelse med bidrag i nyhedsbreve eller oplæg. Jeg valgte derfor at involvere mine egne personlige erfaringer fra minoritetspositioner for at forebygge sådanne tilgange.

2. Forskerpositionen fra "nowhere" til "somewhere"

Den anden udfordring handler om valget af partcipatorisk praksisforskning som tilgang med et stort fokus på dialog og refleksion (Andersen et al. 2020). De første fremtidsværksteder blev indledt med min ret formelle forklaring af formålet med forskningsprojektet, men i takt med logbogens refleksioner udviklede sig, begyndte jeg i højere grad at formulere min egen motivation. Forskere med en praksisforskningstilgang kommer ifølge Andersen et al. (2022:17) oftest selv fra socialt arbejde med "commitment" og nærhed til feltet, mens nærheden samtidig kritiseres. Min indignation knytter sig til sammenhængen mellem mine personlige møder med "brick walls" og den ulighed, der eksisterer i de institutionelle rum samt de professionelle erfaringer,

Spørgsmålet er derfor ikke, *om* der er bias, men *hvordan* man bliver bevidst om dem og takler dette

der sigter mod at fremme større social retfærdighed. At være situeret med multiple positioner og mangfoldige erfaringer fra og med socialt arbejde kan være nødvendige at anerkende, særligt i tilfælde, hvor der kan være synergier imellem kulturmønstre (Svensson & Brandt 2023).

Der kan være fordele med et forsker-, praktiker- og brugerperspektiv grundet adgangen til situeret viden (Andersen et al. 2020). Logbogen har primært handlet om ambivalenser i indbyrdes forhold mellem forskellige positioner samt afsløringen disse. I dansk forskning findes eksempler på, at autoetnografi og erfaringer fra minoriserede positioner integreres i vidensproduktion, og anses som en styrke for forskningsmiljøer. Mine egne erfaringer fra minoriserede positioner kan medvirke til at give privilegeret adgang til, det Haraway definerer som, *situeret viden* (Thorsen 2019). Mine egne erfaringer med at støde på "brick walls" (Ahmed 2012) kan derfor også give mig andre forudsætninger for at stille spørgsmål, som jeg ikke nødvendigvis ville have gjort, hvis jeg kun havde betragtet feltet ud fra et majoritetsblik fri af "brick walls" og forstået institutionerne som demokratiske.

Selvom nogle af mine personlige erfaringer kan have ligheder med at være i en marginaliseret (og nær) position, er konteksten i forskningsprojektet præget af distance. Dialogerne ved fremtidsværkstederne er mit professionelle arbejde, mens emnet for brugerne handler om deres liv. Jeg har inviteret dem, og har designet og forhandlet deres deltagelse. Dette er resultatet af privilegier forbundet med at være forsker.

Min undgåelsesadfærd beskrevet i logbogen demonstrerer, hvordan positionerne integrerer eller fragmenterer sig i min kvalitative forskning – en erkendelse opstået gennem refleksioner i min logbog. Forskere i

praksisforskningsprojekter vil typisk have ansvaret for at styrke samarbejde, refleksioner og læring, hvorfor viden om samvirkende positioner i forhold til "somewhere" er vigtig. Disse refleksioner er nødvendige for at modvirke at brugernes viden afvises eller diskrimineres som en konsekvens af deres marginaliserede position (Beresford 2013).

Når jeg advokerer for autoetnografi, skyldes det den ekstra dimension i forhold til "ærlighed", som beskrives i "Det danske kodeks for integritet i forskningen" (UFM). Dette indeholder imidlertid det "*potentielt selvdleverende element*", der "*fremhæver den sårbarhed [Ellis 2007], som man som forsker kan opleve ved at afsløre sig selv samt ved ikke at have kontrol over, hvordan læseren modtager resultaterne*" (Svensson & Brandt 2023:89).

3. Marginaliseret og privilegeret viden

Den tredje udfordring handler om involveringen af brugere i marginaliserede positioner som en del af udviklingen i praksisforskningen, der tidligere primært har orienteret sig mod praktikere og institutioner (Uggerhøj & Wisti 2020). I mit projekt anvendes åbne tilgange, da de giver bedre mulighed for at fremkalde "*autentiske beretninger om subjektiv oplevelse*" (Miller & Glassner 2004:127, egen oversættelse). Når ambitionen er øget brugerinvolvering, er det nødvendigt, at forskningen ikke overser eller negligerer marginaliserede brugeres perspektiver. Forskere "*der ofte tilhører relativt privilegerede grupper, vil have en udfordring med at forstå, hvordan virkeligheden ser ud fra et mindre privilegeret perspektiv*" (Hansen & Kusk 2020:28). Denne afstand kan i yderste konsekvens medføre bias eller blinde pletter. Disse forhold kan være forankret på et institutionelt niveau med diskrimination eller undertrykkelse af brugernes perspektiver (Burke & Newman 2020).

Spørgsmålet er derfor ikke, *om* der er bias, men *hvordan* man bliver bevidst om dem og takler dette.

Mødet mellem forskere og deltagere i participatorisk praksisforskning bevæger sig mellem at være med nærhed og distance alt afhængig af samarbejds konteksten. Hvor viden produceres, mødes magtpositioner og epistemologier. Autoetnografi kan være nyttig til at undersøge og ekspliciterer, hvordan forskere er situerede i disse forhold og i sociale rum (Bourdieu 1977; Svensson & Brandt 2023). Witkin (2022) peger på, autoetnografi kan udgøre et alternativ til kvalitetssikring af den producerede viden. Dette forudsætter dog refleksioner over indefra og udefra perspektiver (Cohen 2000), så den viden, der genereres til og med brugere, (potentielt) kan kvalificere det pædagogiske og sociale felt.

Afsluttende refleksioner om nærhed og distance

Udviklinger i praksisforskningen aktualiserer, hvordan forskere kan tilnærme sig brugeres perspektiver i socialt og pædagogiske arbejde. Autoetnografi tjener til at reflektere over det dobbelte brud i forholdet mellem forskeren og det undersøgte, hvormed den kan afsløre magtasymmetrier i sociale positioner og tydeliggøre, hvorfra man udtaler sig (Svensson & Brandt 2023). Igennem refleksion over forskersubjektivitet åbnes for accept og anerkendelse af forskerens subjektivitet, personlige følelser og erfaringer (Ellis et al. 2011:274). Autoetnografien er ikke blot et fokus på "os" som forskere, men en måde at reducere distancen mellem fx subjekter, brugere og andre partnere. Selvom

refleksionerne over forskerens egen forskersubjektivitet styrkes, forsvinder udfordringer med at involvere brugere i udsatte positioner ikke nødvendigvis. Myriader af magtforhold vil fortsætte med at påvirke studie- og forskningsprojekter, når viden udvælges og vægtes (Keyan et al. 2016:576; Ahmed 2012). Her er det relevant at fokusere på hvilke perspektiver, der inkluderes eller ekskluderes, da der er risiko for at overse eller negligere brugerperspektiver grundet deres udsatte position (Hansen & Kusk 2020). Her kan Butlers betragtninger (2004) hjælpe med at bryde traditionelle forståelser af det "rigtige", der typisk er formet gennem sociale, kulturelle og politiske forhold. Autoetnografien som metodisk tilgang kan potentielt styrke social retfærdighed ved at adressere og konfrontere ulige magtforhold, som en konsekvens af marginalisering, normativ kulturel bevidsthed og repræsentation (Scott 2022). Samlet kan disse refleksioner styrke forskningens forudsætninger til ligeværdig og retfærdig inklusion af brugernes mangfoldige oplevelsesverdener (Duffy & Beresford 2020) og integritet (McLaughlin 2010).

Note

Jeg er taknemmelig for kommentarer fra Lektor Lene Ingemann Brandt, Lektor Rasmus Sommer Hasen og Ph.d.-studerende Pernille Wisti, der kontinuerligt har bidraget til at kvalificere og diskutere disse refleksioner.

Litteratur

- Ahmed, S. (2012). *On being included. Racism and Diversity in Institutional Life*. Duke University Press.
- Andersen, M. L. L., Mejlvig, K., & Uggerhøj, L. (2022). Praksisforskning og delt ejerskab. I Jensen, C. K. M. & Nielsen, H.S. (red.), *Praksisnær forskning i socialt arbejde: Nordiske perspektiver*. (pp. 14-40). Frydenlund Academic.
- Andersen, M.L., Brandt, L I, Henriksen, K, Mejlvig, K., Nirmalarajan, L., Römer, M., Uggerhøj, L. & Wisti, P. (2020). Underlying theoretical positions, perceptions, and foundations in practice research. I Joubert, L. & Webber, M. (Eds.), *The Routledge Handbook of Social Work Practice Research* (pp. 57-68). Routledge
- Arnstein, S. R. (2019). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 85(1), 24–34. <https://doi.org/10.1080/01944363.2018.1559388>
- Beresford, P. (2013). From 'other' to involved: user involvement in research: an emerging paradigm. *Nordic Social Work Research*, 3(2), 139–148. <https://doi.org/10.1080/2156857x.2013.835138>
- Beresford, P. and McLaughlin, H. (2020). Service user involvement in research: What difference does it make? I McLaughlin, H., Beresford, P., Cameron, C., Casey, H. & Duffy, J. (Eds), *The Routledge Handbook of Service User Involvement in Human Services Research and Education* (pp. 515-520). Routledge.
- Bochner, A. P., & Ellis, C. (2022). Why Autoethnography? *Social Work and Social Sciences Review*, 23(2), 8–18. <https://doi.org/10.1921/swssr.v23i2.2027>
- Bourdieu, Pierre (1977): *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge University
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. (1992): *An Invitation to Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Burke, B. & Newman, A. (2020). Ethical involvement of service users. I McLaughlin, H., Beresford, P., Cameron, C., Casey, H. & Duffy, J., *The Routledge Handbook of Service User Involvement in Human Services Research and Education* (pp. 54-63). Routledge.
- Butler, J. (2004). *Undoing gender*. Routledge.
- Cohen, J.H. (2000). Problems in the field - Participant observation and the assumption of neutrality. *Field Methods*, 12(4)/ 316-333
- Dam, T., Kvols, A. M., & Brandt, L. I. (2019). *Må jeg skrive mig selv ind? Autoetnografi på socialrådgiver-, pædagog- og læreruddannelsen*. Frydenlund.
- Duffy, J. & Beresford, P. (2020) 'Critical issues in the development of service user involvement', I McLaughlin, H., Beresford, P., Cameron, C., Casey, H. & Duffy, J. (eds), *The Routledge Handbook of Service User Involvement in Human Services Research and Education*, New York, (pp. 9-16) Routledge.
- Ellis, C. (2004): *A Methodological Novel about Autoethnography*. Altamira Press.
- Ellis, C. og Bochner, A. P. (2000): Autoethnography, Personal Narrative, Reflexivity: Researcher as subject.: I Denzin, N. K og Lincoln, Y.S. (Red.), *The handbook of Qualitative Research*, 2nd. ed. (pp. 733-769). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Ellis, C., Adams, T. E., & Bochner, A. P. (2011). Autoethnography: an overview. *Historical social research/Historische sozialforschung*, s. 273-290.
- Gillard, S., Simons, L., Turner, K., Lucock, M., & Edwards, C. (2012). Patient and public involvement in the coproduction of knowledge. *Qualitative Health Research*, 22, s. 1126–1137. doi:10.1177/1049732312448541
- Hansen, R. S., & Kusk, M. L (2020). En empirisk forankret metodologi for studiet af værdier i professionerne. *Tidsskrift for professionsstudier*, 16(30), 26-37. <https://tidsskrift.dk/tiporo/article/view/119281>
- Headland, T., Pike, K. L., & Harris, M. (1990). *Emics and etics: the insider/outsider debate*. Sage.
- Høgh, V., Cummings, E., Frederiksen, K., & Delmar, C. (2018). Balancing between human intimacy and analytical distance: a special task for a clinical nurse investigating their own clinical practice. *Nordisk Sygeplejeforskning*, 8(4), 276–287. <https://doi.org/10.18261/issn.1892-2686-04-03x>
- Julkunen, I., & Rauhala, P.-L. (2013). Otherness, social welfare and social work – a Nordic perspective. *Nordic Social Work Research*, 3(2), 105–119. <https://doi.org/10.1080/2156857x.2013.834266>
- Jungk, R., & Müllert, N. R. (1991). *Håndbog i fremtidsværksteder*. København: Politisk Revy.
- McLaughlin. (2009). What's in a name: "client", "patient", "customer", "consumer", "expert by experience", "service user" - what's next? *The British Journal of Social Work*, 39(6), 1101–1117. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcm155>
- McLaughlin. (2010). Keeping service user involvement in research honest. *The British Journal of Social Work*, 40(5), 1591–1608. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcp064><https://doi.org/10.1093/bjsw/bcp064>
- Miller, J., & Glassner, B. (2004). The 'inside' and the 'outside': Finding realities in interviews. I *Qualitative research. Theory, Method and Practice* (red. Silverman, D.), 2. edition, (pp. 125-139). Sage Publications
- Nielsen, J. R., & Repstad, P. (1993). Fra nærhet til distance og tilbake igjen. I Nielsen, J. R. (red.). *Anderledes tanker om livet i organisasjoner*. København: Nyt fra samfundsvidenskaberne.
- Nirmalarajan, L. Y. & Høybye-Mortensen (2023). Hvordan inddrages udsatte familier i den digitale forvaltninger? *Uden for nummer: Tidsskrift for forskning og praksis i socialt arbejde*, 46. <https://socialraadgiverne.dk/publikationer/>

- Rømer, M., & Müller, M. (2022). Udsatte stemmer i institutionel forskning på det sociale og socialpædagogiske område - metodiske og etiske refleksioner. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, 6(1), 7-22. <https://doi.org/10.7146/fppu.v6i1.132311>
- Scott, J. B. (2022) Writing ourselves back into the story: Using autoethnography to advance social justice. In Johnson, C. W. and Parry, D. C. (Eds.) *Fostering Social Justice Through Qualitative Inquiry: A methodological guide* (pp. 144-159). Routledge.
- Svensson, C. F., & Brandt, L. I. (2023). Introduktion til autoetnografi. Syddansk Universitetsforlag
- Thorsen, T. S. S. (2019). Minoritetsbeskatning - et værktøj til at forstå opretholdelse af strukturelle uligheder i dansk akademia. *Kvinder, Køn & Forskning*, 28(1-2), 31-43.
- UFM. (2014). Den danske kodeks for integritet i forskning. <https://ufm.dk/publikationer/2015/filer/file>
- Uggerhøj, L. & Wisti, P. (2020). Social Work Practice Research developments. Four statements and ten years later. I L. Joubert & M. Webber (Eds.), *The Routledge Handbook of Social Work Practice Research* (pp. 32-42), Routledge.
- Uggerhøj, L., Henriksen, K. & Andersen, M. L. (2018) Participatory Practice Research and Action Research: Birds of a feather?, *China Journal of Social Work*, 11:2, 186-201
- Witkin, S. (2022). Autoethnography and social work: Strange bedfellows or complementary partners? *Social Work and Social Sciences Review*, 23(2), 19-35. <https://doi.org/10.1921/swssr.v23i2.2030>